Broodnodige huisdieren ?

De rol van huisdieren voor kwaliteit van leven en gezondheid, óók voor mensen met weinig geld

Prof.dr. Marie-Jose Enders-Slegers

Faculteit Psychologie en Onderwijswetenschappen,

Instituut voor Antrozoologie (IVA)

Open Universiteit
www.ou.nl

Inhoud

- Geschiedenis mens-dierrelatie: betekenis en rollen van dieren
- De relatie mens dier
- Onderzoeksresultaten: effecten van huisdierbezit op lichamelijke en psychische gezondheid en op maatschappelijke inbedding
- De feiten op een rijtje over huisdierbezit en lage inkomens
- Heeft iedereen recht op een huisdier?
- Is huisdierbezit ook broodnodig?
- Plichten en rechten: huisdierbezit in belang individu en maatschappij

De betekenis en rollen van huisdieren door de eeuwen heen

- Bewijs van mens- dier relatie meer dan 33.000 jaar oud: co-evolutie (domesticatie hond meer dan 100.000 jaar geleden)
- Rollen (huis)dieren (nut, gezelschap,hulp, voedsel, enz)
- Tot 1983 vooral anekdotische studies positieve effecten van mens-dierrelatie.
- Na 1983: studies naar effecten mens-dier interacties en ontwikkeling van (theoretische) kaders (attachment, social support, transitional objects, role theory, cognitive and social-cognitive theories, oxytocine release enz)
- Momenteel leerstoel Antrozoölogie Open Universiteit (2013) en Instituut voor Antrozoölogie (2015)

De relatie tussen mens en dier

- Betekenis van de relatie met een (huis)dier is afhankelijk van persoon, behoeften, de situatie, de cultuur

- Mensen interpreteren de (hechte) relatie als met een ‘vriend, kameraad, een kind, gezinslid’, ook wanneer dier ‘instrumenteel’ wordt ingezet (afhankelijk van diersoort)

RELATIE WORDT WEDERZIJDS ERVAREN

Hond begrijpt toon en woorden van baasje (Miklosi, 2016)

Hond herkent emoties van baasje (Muller, 2016) en andersom (Enders & Martens, 2015)

Hoe verbinden dieren zich aan mensen?

Door onvoorwaardelijke affectie

Door betrouwbaar te zijn

Door fysieke nabijheid en warmte

Door bieden van veiligheid, informatie

Door gelegenheid te bieden verantwoordelijkheid te dragen

Door gelegenheid te bieden te zorgen voor

Door plezier te verschaffen

Door het (her)kennen van onze emoties

Door (her)kennen intonatie en woorden

Verbinding met dieren kan voor kinderen en adolescenten betekenen ontwikkeling van:

- Meer invoelingsvermogen
- Meer zelfwaardering
- Minder drugs/alcoholverslaving
- Betere leervaardigheden
- Beter immuunsysteem
- Minder allergieen
- Minder schoolverzuim

Minder crimineel gedrag

Meer vrienden

Bron: diverse onderzoeken

Tilburg

Open Universiteit
www.ou.nl

En verder betekent een verbinding met dieren

- Vrijheid, onafhankelijkheid en sociale steun (ouderen en kwetsbare mensen)
- Minder bezoeken aan huisarts
- Betere cardiovasculaire gezondheid en overlevingskansen na hartinfarct
- Minder negatieve gevolgen van stress door lagere neurotransmitter levels in bloed (b.v. cortisol)
- Steun bij rouw, scheiding, ziekte enz. maar ook gemakkelijker contact maken met anderen
- Structuur aan de dag, meer plezierige momenten
- Verbetering en in stand houden van ADL (zelfzorg)
- Een buffer bij veranderingen
- Vermindering eenzaamheid

Effecten van huisdieren op een rijtje: lichamelijke gezondheid

- Verlaging bloeddruk en hartritme in nabijheid huisdier (minder stress – langere overleving na hartproblemen)
- Motivatie voor lichaamsbeweging (betere mobiliteit /fitheid)
- Afleiding van ‘ minor health problems’: minder doktersbezoeken, minder klaaggedrag
- Door aaien huisdier vrijkomen van o.a oxytocine: plezierig gevoel, ontspanning, minder stress, groter leervermogen
- (o.a. Louglin & Dowrick, 1993; Serpell, 1991; Stallones et al. 1990, Anderson et al. (1992) Friedmann et al. (1993, 2007; Moberg, 2011)

Effecten van huisdier op psychologische gezondheid

- door het vervullen van basisbehoeften (emotionele nabijheid, veiligheid, betrouwbaarheid, onvoorwaardelijkheid, kunnen zorgen voor)
- Minder eenzaamheid, minder depressie, meer ontspanning en plezier
- Meer zelfwaardering, meer zelfcontrole, empathie

(Blenner, 1991; Carmack, 1991; Fritz et al., 1995; Miller, Staats & Delude, 1992;

Peretti, 1990; Straede & Gates, 1993; St. Yves et al., 1990; Watson & Weinstein, 1993; Wilson, 1991; Zasloff & Kidd, 1994; Enders-Slegers, 2000)

Effecten van huisdier op maatschappelijke en sociale inbedding

- Door huisdier gemakkelijker contact maken
- Door huisdier positieve aandacht ontvangen van anderen
- Gevoel er (nog) bij te horen, doel te hebben
- Taken hebben, verantwoordelijkheid dragen

  (denk ook aan zingeving)

(Cox, 1993; Loyer-Carlson, 1992; Nielsen & Delude, 1994; Louglin & Dowrick, 1993; Rogers et al., 1993; Stallones et al., 1990, Enders-Slegers, 2000).

Voorbeeld: Onder de mensen komen met autisme geleidehond

Open Universiteit
www.ou.nl

Tilburg

Buddy’s voor veteranen, politie, ambulancepersoneel met PTSS

Open Universiteit
www.ou.nl

Voorbeeld: Inwonende dieren in de Psychiatrie

Open Universiteit
www.ou.nl

Voorbeelden: Bezoek dieren in de instelling

Feiten op een rijtje: huisdierbezit

- 2,6 miljoen katten,
- 1,5 miljoen honden, 0,2 miljoen fretten
- 1,2 miljoen konijnen, 0,5 miljoen knaagdieren
- 3,9 miljoen zang- en siervogels,
- 5 miljoen postduiven, 0,65 miljoen reptielen
- 18 miljoen aquarium- en vijvervissen
- Het percentage gezinnen dat een huisdier bezit ligt rond de **59%.** In 18% van de huishoudens is een hond en in 23% een kat aanwezig.

Feiten op een rijtje:lage inkomens in Nederland

- Landelijk: gemiddeld ongeveer 10 % van inkomens onder lage inkomensgrens
- Tilburg: ongeveer 13% van de inkomens onder lage inkomensgrens

Open Universiteit
www.ou.nl

STAPPENPLAN TILBURG

- Tilburg loopt als gemeente voorop! 11-09-2015 - Aanpak armoede Tilburg
- De nota Actualisatie uitvoeringsprogramma Armoede 2016-2017 is opgesteld om armoede in Tilburg aan te pakken. Door extra geld vanuit het Rijk en een bijdrage vanuit de begroting is er de komende jaren meer mogelijk bij het bestrijden van armoede.
- Wethouder Hans Kokke: "Veel van onze inwoners hebben het moeilijk. Ze kunnen met moeite de eindjes aan elkaar vastknopen. Vaak lukt dat zelfs niet. In Tilburg staan we voor een **ruimhartig armoedebeleid**. Met de extra financiële middelen zijn we in staat om de armoede terug te dringen en zo de Tilburgers te helpen die het ‘t hardst nodig hebben."
- **Helaas: In het rijtje voorstellen ontbreekt zorg voor de huisdieren!!!!:**

Open Universiteit
www.ou.nl

Wat is broodnodig? Horen daar huisdieren bij?

Open Universiteit
www.ou.nl

Argumenten voor huisdieren zijn

Door huisdieren betere lichamelijke gezondheid en fitheid: kans op werk is met goede gezondheid groter (fitheid door wandelen met de hond, bezig blijven enz.)

Door huisdieren betere psychische gezondheid: kans op volhouden van werk groter (uitval preventie), kans op stabiel blijven van het gezin groter, (echtscheiding enz.) geen eenzaamheid, door het ervaren van onvoorwaardelijke steun van het dier, van afleiding, ontspanning

Door huisdieren betere maatschappelijk inbedding: door het huisdier blijven de betrokkenen ‘buiten komen’ en houden ze contact met hun leefomgeving. Door de huisdieren ontstaan positieve contacten met anderen en is sociale steun gemakkelijker te krijgen

Je hoort als argumenten tegen:

- Kunnen mensen met (te) weinig geld wel voor dieren zorgen?
- Hebben ze niet al te veel andere zorgen aan hun hoofd (en kan daar een huisdier wel bij?)
- Ze kunnen niet eens de dierenarts betalen!
- Waar halen ze het voer vandaan als ze zelf niet eens te eten hebben?

Wat ook (‘arme’) mensen helpt:

- Dieren oordelen niet
- Dieren blijven ook in moeilijke tijden hun bazen onvoorwaardelijk trouw
- Dieren zorgen in veel gevallen voor een ‘lijntje’ met de ‘normale’buitenwereld
- Dieren bieden sociale steun

Heeft iedereen recht op een huisdier?

- Mogen arme mensen een huisdier hebben?
- Wat vinden dierenartsen?

- Uitkomst rapport 2012 HAS, de Bar & Voogd
- Nee 33,2%; Ja 39,6 %; neutraal 27,2%

Open Universiteit
www.ou.nl

Wat is wijsheid?

- Juist voor mensen met een (te) laag inkomen kunnen huisdieren veel betekenen. Maar huisdierbezit moet wel op verantwoorde wijze plaats vinden.

- ***De Gemeente Tilburg heeft oog voor arme mensen!***
- ***Tilburg voegt toe aan de voorstellen van de nota 2016-2017:***
- ***Voorstel om recht te doen aan de wens 'op verantwoorde wijze een huisdier te bezitten' van mensen met een (te) kleine beurs ?***

Open Universiteit
www.ou.nl

Hoe kunnen we denken in oplossingen!!

- Voedselbank voor huisdieren?
- Speciaal Dierenarts Spreekuur organiseren voor mensen met (te)laag inkomen?
- Hondenbelasting niet laten betalen onder bepaald inkomen?
- Huisdierverzekering door Gemeente te betalen?
- In samenwerking met asielen hulp organiseren?
- Particuliere initiatieven stimuleren om met gemeente en andere organisaties hierin samen te werken?
- **Voorbeeld Amsterdam: ADAM – Amsterdamse Dierenhulp aan Minima**

Wat is uw conclusie?

Moet huisdierbezit voor iedereen mogelijk zijn?

Oplossingen?

Dank u wel voor de aandacht, vragen?

marie-jose.enders@ou.nl

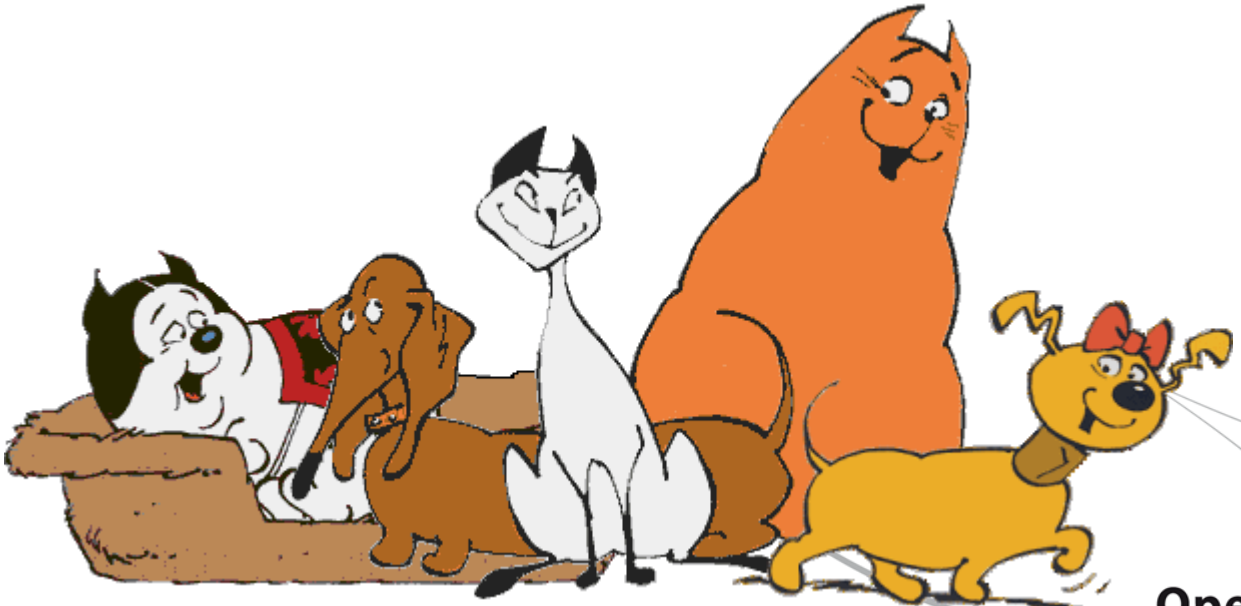

Open Universiteit
www.ou.nl

Tilburg